

60 P. Bd.

V₉

+

DE LAVDIBVS
NOBILIS DN: CHRISTO
PHORI ZITENII.

BALTHASARIS CAMINÆI
ORATIO.

ROSTOCHII

Ex Officina Augustini Ferberi Iunioris.

Anno M. D. LXXXVIII.

MAGNIFICO ET
CLARISSIMO DN: FRI-
DERICO HEINIO, I. V. D. SE-

natori & Syndico Reip. Rostochiensis, patrono pl. obs.
S. D.

D RÆstans vir erat, Friderice
Heini Iurisconsultissime, & reue-
ra nobilis, Christophorus Zite-
nius, frater tuus, amplissimus
reip. Neobrandenburgensis con-
sul. Non enim decus ex imagini-
bus petebat, ut multi, sed genus acceptum à maio-
ribus virtute & sapientia illustrabat. Eum vita
mortali functum, in patria tua, magistratibus &
populo audiente laudavi, quod nec à munere meo
alienum, & dignum amicitia, quæ mihi cum illo
fuit, existimabam, & auditoribus, uti præ se fere-
bant, placui. Eam orationem conscripsi deinceps, &
monentibus amicis, edendam typis dedi. Ad te
autem præcipuè, quam dixi, orationem mitto, idq;
non una de causa. Prima omnium, quod fra-
ter tuus ille fuit, tui amantissimus, tibi carissimus,
quo maius in germanis quoq; nihil requiri posset.
Deinde, quod hic eosdem honores gessit, quos item
ex tuis propinquis alij tum consules & senes lauda-
tissi-

tissimi, Iacobus Heinius pater tuus, & sororis tuæ
maritus, Hermannus Mundericus, uterq; litteris
præditi, & politicis doctrinis instructi, hic etiam in
iure civili non mediocriter versatus. Accedit, quod
censuram tuam hominis doctissimi subire, mihi
honestum duco. Deniq; quod ea sunt tua in me me-
rita, ut iure ad te hoc grati in te animi specimen
mittam. Nec dubito, quin saltem studium, in te,
tuos, patriamq; tuam, meum, & qui boniq; facturus
sis: quod ut facias, te magnopere rogo. Vale.
Kal: Martijs. Anno 1588.

Excellentiæ tuæ

observantissimus

Balthasar Camineus M. rector
scholæ Neobrandenburgensis.

DE LAUDIBVS
NOBILIS DN: CHRISTO
PHORI ZITENII.

BALTHASARIS CAMINÆI
ORATIO.

Habita Neobrandeburgi in Megapoli, Anno 1586.
VII. Id: August:

VETERES illos, qui in Græ-
cia florente adhuc vixere, morta-
les, gentem fuisse omnium politif-
simam, loquuntur præclara ipso-
rum, quibus quotidie fruimur
monumenta, & iam pridem con-
sistentibus multorum, eorundemq; doctissimorum
hominum iudicatum est suffragijs. Tullius certè,
ipse multiplici vir excultus doctrina, & penè supra
hominem eloquens, fatetur ingenuè, Martios illos
Romanos vitæ humanioris cultum, & sapientiæ
studia, à Græcis accepisse quæ quidem inde rursus
ad alias nationes, tanquam fonte uberrimo, dima-
narunt. In ceteris autem Græcorum ornamen-
tis, non postremum fuit, quod bono consilio recepta
apud eos erat consuetudo, ut anniuersarios conuen-
tus agerent: Pangyres ipsi appellabant: ad quos ce-
lebran-

lebrandos undiq³ ex urbibus agrisq³ magna hominum multitudo confluebat: partim ut vel ipsi sese currendo, luctando, aurigando, & alijs gymnics certaminibus exercerent: partim etiam ut certamina musica, praestantiumq³ virorum laudes, ut tum moris erat, à poëtis decantari audirent, & benemeritis de patria honores iustos persoluerent, quæq³ rectè ab illis facta cognoscerent, ea suspicere, admirari, & imitari quoq³ discerent. Vim enim habent ad permouendum exempla maximam, apud eos praesertim, qui non reprehendenda laudis amore ducuntur, & ad res magnas quasi facti à natura videntur. Acerrimos enim concipiunt generosi animi stimulos, & quasi calcaribus quibusdam incitantur, cum ea esse vident virtuti præmia, quorum fructum non ad vitam solum nostram, sed multa quoq³ secula percipere sine invidia licet. Atq³ hinc sane est, quod Sallustius Q. Fabium Maximum, P. Scipionem, & alios viros praclaros dicere solitos scribit; sibi cum maiorum imagines intuerentur, vehementissimè animum ad virtutem accendi, memoriaq³ rerum ab ijs gestarum eam sibi in pectore crescere flammam, quæ prius sedari nequeat, quàm virtus eorum famam atq³ gloriam adæquasset. Neq³ aliò spectavit statuarum ille vulgi potissimum oculos perstringens honor, qui

A 3 adeo

adeo apud Græcos florentibus adhuc ipsorum rebus frequens fuit, ut vni Demetrio Phalereo, quemadmodum Laertius & Æmilius Probus testantur, populus Atheniensis æneas trecentas erexerit. Et si vero hodie neq; eius generis comitia seu conuentus celebres, neq; statuarum usus frequentatur: tamen ex quo etiam sub hoc nostro cælo studia literarum coli cepta fuere, semper homines docti clarorum virorum laudibus studuere; & ne nunc quidem, qui officio rem metiuntur, & non solis opibus, inhiant, eam humanitatis partem negligunt.

Quin autem illi ipsi recte & Musis dignum faciant, neminem esse puto qui ambigat. Nomen certe præstantium virorum, quantum in ipsis est, ab interitu vindicare student, alios ad recte agendum spe laudis inuitant, debitumq; virtuti persolunt premium: cuius ea profecto est & dignitas & præstantia, ut non præsentem modo suspicere & admirari: sed si qui ea præditi ceteris mortalibus præstiterint, eos quoq; vita functos amare, colere, & summis laudibus extollere debeamus. Quæ cum ita sint, & officij ratio nunc orationem à me flagitet; dicam aliquid de laudibus viri nobilis, bellica & togata virtute eximij, Christophori Zitenij, nec longa & odiosa oratione vos tenebo, tantum summa sequens rerum fastigia. Omnes enim eius vir-
tutes

tuies persequi, singulas suis coloribus pingere, forte
nec mearum virium sit, neq; huius temporis angu-
stia patiantur. Plerasq; ipsi recordamini, idq;
magis, quod eius consuetudine estis vsi diutius.
Mihī namq; brevis illa fuit, sed tamen haud vul-
garis cum illo amicitia. Neq; enim erat contracta
leuiter, & haud lubrico nitebatur fundamento.
Etenim, cum animi prorsus esset aperti & à simula-
tionibus alieni, amabat ille me, ut sui sine fūco stu-
diosum & ab ingenuo candore non abhorrentem.
Id vero ego non modo accipiebam lubens, sed &
gratulabar mihi magnopere, qui a deo mirificam
tam prestantis viri fuisset nactus beneuolentiam.
Ita namq; (ut liberè me vobis indicem) ab initio
ceperat me eximia quæ in illo erat, humanitasne
dicam, an singulari suauitate temperata grauitas?
ut omnibus modis eius mihi expetendam putarem
amicitiam: atq; hæc etiamnum tanti apud me est,
ut facere non possim, quin, quamuis ex satis longo
interuallo, publicè id testatum faciam. Maturius
autem id fieri debuisse fateor, sed terrebant me ini-
tio diuersa hominum, quæ mihi parata sciebam iu-
dicia, quorum id aliqui, ut ambitiosum, alij alio-
uorsum essent interpretaturi. Verum animum
tamen mea mihi addebat conscientia, quod & offi-
cium me in hac re sequi scirem & apud eos dicturus
essem,

essem, quos & quos consilij mei interpretes, & fa-
ciles tenuis stili existimatores fore confiderem; quo-
rum illud si vobis probauero, de hoc non ero admo-
dum sollicitus, praesertim cum res ipsa, suam satis
tueatur auctoritatem, & orationis praestantia
quemadmodum ad Imperatorem Arcadium Syne-
sius scribit, veritate aestimari soleat, quae à quocunq;
tandem proficiscatur, pondus apud bonos inuenire
merito debet. Oratione igitur quae dicturus sum
persequare simplice, nuda & cana illa contentus ve-
ritate, contra quam neq; Christophorus ipse laudes
sibi fingi velit, neq; ego hac in re cuiusquam gratia
quid largiri debeam; ut ab adulatoribus fieri vi-
demus, qui cum omnia ad quæstum & gratiam po-
tentum referant, linguam venalem habent, & mer-
cenariam laudem etiam male nota hominibus tri-
buunt. Laudamus autem homines, ut cum sapien-
tibus loquamur, ob ea potissimum, quae in nobis, &
proprie nostra sunt, animi verè appellata bona, quae
nec fluctus mergere, nec ignis delere, nec hostis nisi
cum vita eripere potest: immo quae post mortem de-
mum, cessante iam hominum inuidia, enitere &
clariora fieri solent. Ab fortuna vero bonis qui
instructi sunt copiosius, eos qui verè iudicant, non
laudare, sed duntaxat felices praedicare solent, ut-
pote quos vel natura ortu clariore honestavit, vel
quibus

quibus cæca illa diua plura tribuerit; organica illi
appellant; quòd sint quasi vitæ quædam instrumen-
ta, & rerum gerendarum nerui, quibus quis, ut
gladio ancipiti, rectè ac secus uti potest. De priore
honorum genere, quòd in hoc nostro summa fuerint,
dicam potissimum: neq; tamen posteriora, quæ non
minus abundè, ei contigerant, quando ijs egregiè
sanctèq; usus fuit, silentio præteribo. Nam &
opibus pollebat, quas bellica præsertim virtute pa-
rauerat, & maiorum imaginibus nobilis: ac pa-
tria erat clarus. Etsi enim hæc regiones ad boream
cum florentiss. Europa provincijs Gallia, Italia,
Hispania, collatæ, splendorem et ornamenta, quibus
illæ excultæ sunt, neutiquam assequuntur; tamen
& in hac ultima Germania ora reperias, non mo-
do quæ visu & memoratu digna sint, sed & prædi-
cationem non vulgarem mereantur. Namq; ut
iam nihil dicam de luce purioris ac diuinitus nobis
patefactæ doctrinæ, quæ vel sola dignitatem horum
locorum præstare possit, florent in ducatu Mega-
polensi profligata iam prisca illa Vandalorum, qui
primi huius regionis incolæ fuerunt barbarie, ac
crassis ignorantia discussis tenebris, studia littera-
rum; ut et hoc nomine ad exterarum quoq; nationes fa-
ma penetrarit. Nota enim hodie est passim Rostochia-
næ Academia celebritas, ad quam ex longinquis re-
gioni-

B

gioni-

gionibus suos multi mittunt liberos, sumptu aliquo,
sed longè maiore, modo ipsi, qui ad mercatum opti-
marum artium istuc proficiscuntur, velint, fructu.
Nam & legibus bonis seuerisq; optime conforma-
ta est, & viris doctis, qui iuuentutem suo quisq; lo-
co erudire egregiè possint, ita copiosè instructa, ut
vel hoc nomine in ea minimum desiderare queas.
Nam præter Dauidem Chytræum, Theologum no-
stri seculi summum, cuius fama toto orbe Christiano
est notissima, ceterosq; complures eius loci, & ipsos
quoque celeberrimos diuinorum oraculorum inter-
pretes Simonem Paulum, Lucam Bacmeisterum,
Valentinum Schachtium, qui iam pridem ibi scri-
ptis ac voce non iuuentutem modo literariam, sed
& Ecclesiam feliciter & magna fide erudiunt:
præter inquam eos, primo ibi loco bonas literas docet
clarissimis viris carissimus, nec ipse obscurus Ioan-
nes Caselius: qui sibi graue duceret, à me laudari,
vno ex primis familiaribus. Quin ipse quoque
intelligo, mihi conuenire, ut hic sim parcior, ne ami-
citiæ & meritis plus, quàm veritati, videar tribue-
re. Præterire etiam hoc loco non possum, sum-
mum Academia Megapolitanae ornamentum, do-
ctrina & virtute clarissimum virum, D. Henri-
cum Brucæum: quem Chironemne potius alterum,
an vero Atlantem appelles, dubitare merito possis.

Fr

In medicina certè nihil eo felicius, nihil in mathe-
maticis acutius, nihil in vniuersa philosophia do-
ctius. Et mirantur ingenium eius acre, linguamq̃
promptam, quotquot eum audiunt, non sine silentio.
De altero autem illo Chytraeo, ipso quoq̃ clarissimo
Musarum antistite, quid dicam? cum operosa et lu-
culenta ipsius in manibus omnium scripta sint. In
carmine certè condendo nihil eo felicius, limatius,
tersius; adeo quidem, ut poeta vocari iure merea-
tur. Dicere hoc loco possem, & quia hunc campum
ingressus sum, forte etiam deberem, de reliquis le-
gum ac medicinae aliarumq̃ disciplinarum docto-
ribus celeberrimis: sed si omnes percensere, & debi-
tum cuiq̃ tribuere elogium velim, & dies me defi-
ciat, & vestra abuti videar patientia. Ad insti-
tutum ergo orationis filum reuertemur. Quem-
admodum ergo post cœlestis doctrinae puritatem,
primum est horum locorum decus literarum cultus:
ita hunc proximè sequitur, siue potius ex eo profluit
veneranda illa, in qua Plato ciuium salutem ponit,
ἐπινομή, quæ seueris arctissimisq̃ singulorum officia
limitibus circumscribit. Neque enim illa hoc no-
strum cœlum refugit aut auersatur, quando Ro-
manis passim legibus utimur, & si quæ ciuitati aut
locis quibusdam peculiare sint, mirificè cum illis
consentiunt, siue ex illis, vel potius è diuinis naturæ
B 2 legi-

legibus, velut quodam Oceano, promanant. Poteram hoc loco de oppidorum, & hominum in ijs frequentia, de telluris fecunditate, portuum & emporiorum commoditate, opibus maritimis, lacuum & fluminumq; piscositate, siluis amplis, fontibus salis & alijs copiose dicere, nisi vos ea, quae magis Christophori propria sunt, recognoscere malle intelligerem. Megapolitanus igitur ille erat, natusq; hic Brandeburgi oppido Stargardia, quae regio ante nostra tempora multis retro annis peculiarem habuit à Stargardia nominatum principem ad annum usq; Christi 1471. Quo tempore Ulricus Stargardia Dux, princeps grauis & magnanimus, cum sine mascula prole (duas enim solummodo filias reliquerat, quarum altera collegio virginum in Rhena praefuit, altera nupsit Erewino comiti Benthamio) in ipso aetatis flore decessisset, recidit ditionis hereditas ex pacto ad Hinricum Megapolensem Crassum cognominatum. Iampridem enim inter principes illos conuenerat, ut utra stirps prior deficeret, suam superstiti regionem relinqueret: & hinc quoq; duces Stargardia Megapolensium titulum tum usurpabant.

Paternum porro genus Christophoro erat ex comitatu Ruppiniensi, qui nunc cessit in ditionem Marchionis Brandeburgici, Imperij Septemuirum,

mor-

mortuo Wichmanno, Comite eius stirpis ultimo.
Christophori namq; auus Eggerhardus Zitenius
Ioannis Zitenij ex Groebinia gentis uxore filius,
cum paternum fundum πολυκοισαυη premi & quo ani-
mo pati non posset, in aulam ducum Megapolen-
sium Magni & Balthasaris se contulit. Hi pru-
dentiam fidem Zitenij illius in grauissimis negotijs
experti, deinceps eius consilio multum ac libenter vsi
sunt, atq; ei deniq; ob industriã præfecturas aliquot
demandarunt. In ceteris namq; arci Wittenbur-
gicæ eum præfecere. Tandem tamen cum mole-
stiarum, quæ in eiusmodi muneribus & multa &
varia occurrunt, pertasus esset, in hoc sese oppidum
contulit; & uxore ducta, in ordinem primum Se-
natorium adlectus, mox consul summa ciuium vo-
luntate creatus est; quem ille honorem ita gessit,
ut adhuc apud omnes bene audiat, & desiderabilis
quoq; eius sit apud illos memoria, qui ex aliorum
sermone tantum summam viri integritatem acce-
pere. Eius filius fuit Eustacbius Zitenius, qui
ipse quoq; hic senatoriam adeptus dignitatem, ad
maiora euectus fuisset, nisi mors eum præuenisset.
Uxorem habuit feminam optimam & honesto hinc
loco natam Caharinam Richardiam, quæ postea
secundas nuptias contraxit cum Iacobo Heinio
prudentiss. olim huius Reipub. consule, patre dn.

D. Friderici Heinij humanissimi & doctissimi vi-
ri Iurisconsulti longè celeberrimi, qui cum plures
annos docuisset ius Romanum in Academia Ro-
stochiensis, fuissetq; ab intimis consilijs Illmo. Duci
Ioanni Alberto, deinceps Syndicatum eiusdem ci-
tatis gerens, adscitus quoq; fuit in ordinem senato-
virium, quem hodie summa cum dignitate tuetur.
Ex ea Eustachius susceperat liberos aliquot, &
in ijs Christophorum hunc nostrum, in quo ad-
modum adhuc puero singularem luxisse indo-
lem accepimus, ut non modo à maiorum virtute
non degeneraturus, sed cum Diomede Homericò
hanc aliquando vocem honestè usurpaturus vide-
retur: ἡμεῖς τοι πατέρων μὲν ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι. Neque
sane opinione falsi fuere, qui ita de ipso existima-
runt. Statim enim cum à præceptore Ioanne Cul-
rado, sene quemadmodum prædicatur, & ut secula
illa erant, satis docto, simplice & bono, Christianæ
religionis capita & prima illa latine lingue rudi-
menta didicisset, in aulam cordatissimi & optimi
principis Ioannis Alberti piæ memoriæ vocatus, &
in cubiculariorum adolescentum numerum rece-
ptus est: in quo munere ita se gessit, ut & equalibus
apprimè carus esset, & in summa apud principem
gratia. Non erat in adolescente leuitatis nota,
contra in gestu & sermone grauitas, in actionibus
con-

constantia: quæ omnia facile ipsi plurimorum benevolentiam ac fauorem conciliabant. Quin etiam augusta illa, & vulgarem hominum sortem excedens statura proceritas amplitudoq; iam tum ornamento haud vulgari ei fuisse commemoratur. Etsi enim in magnitudine, ut philosopho placuit, per se præstantia non sit, sed magnitudo in cuiusque rei præstantia, tamen quod & magnum sit & præstans quoq; hoc reuera maximum, venerabile & in pretio apud omnes esse necesse est. id quod de Christophoro & statura eius affirmari non falso poterat. Quemadmodum autem Achilles, cum inter Lycomedis regis Scyri filias, habitu muliebri calaretur, ne ad Troiam, à qua eum non reuersurum in fatis erat, proficisci necesse haberet, Martium tamen suum animum tegere, & vehementes illos impetus reprimere non potuit: quin, quoties armorum aliquid vidisset, vel hastam validè contorqueret, vel districtum ensẽ quasi pugnaturus rotaret: ita quoq; noster hic & corporis viribus polens, & accerrimis generosa natura excitatus stimulis, maturè capit exercendæ fortitudinis quærere materiam. Est enim Germanorum & præsertim equitum Saxoniorum, hæc non postrema laus, quòd inde usq; ab initio cum primis gentibus habitati sunt fortes & strenui; adeo ut ipsorum opera
alij

alij populi cupidè utantur, & firmissimum sibi in
ijs præsidium positum esse existiment. Militant
tamen non solum equestri loco nati, sed etiam ciues,
& è media plebe quamplurimi: hi ut se vel ex rei
familiaris explicent angustijs: illi, quod hoc & sese
dignum, & cum primis sui muneris esse existiment.
Certè enim voluerunt hunc ordinem, qui primi
eius auctores extitere principes, veluti munimen-
tum quoddam esse aduersus omnes hostium irru-
ptiones, quos non tam vallo fossaq; arceri, quàm
militum robore & industria credebant. Et est sa-
nè, quemadmodum vere in Persis sublimis ille pro-
nunciauit Tragicus, firmissimum ubi viri sunt
propugnaculum: firmitus vero id ipsum si iidem
belio sint quàm exercitatissimi, & in armis quasi
erutriti. Itaq; cum & Christophorus tum iuue-
nis scientiæ ac gloriæ militaris cupiditate arderet,
clarissimorum principum tubas ac castra sequi cœ-
pit. Primum autem tirocinium ad Oenipontem
edidit, quam urbem tum Elector Mauritius &
Georgius Megapolitanus magnanimi & bellicosi
principes communi Marte adoriebantur. Inde
una ad obsidionem Francofurti ad Mœnum pro-
fectus est, in qua Dux Georgius, princeps Megapo-
litanus, ducis Alberti filius, heros egregius, animosi-
tati nimium indulgens, tormenti globo ictus perijt,
anno

anno supra millesimum & quingentesimum 52.
quo tempore Albertus Brandenburgicus Episcopis
ad Rhenum, Moguntino, Treuirensi, Bambergensi,
Wirceburgico, Spirensi & alijs bellum hinc inde
faciebat. Ardebat enim tunc civili incendio, v-
niuersa p̄nè Germania. Cum vero dux Geor-
gius periisset, eiusq; milites dissiparentur, Christo-
phorus statim sub signa Volradi comitis Mans-
feldici, qui tum Henricum Brunsvicensem, ipsum
quoq; principem bellicosum acerrimè oppugnabat,
se se contulit. Finito illo quoq; bello, rursus equi-
tibus Ioannis Alberti, quos tum Sebastianus Wa-
kenitius ducebat, adscriptus est; non minus ibi boni
civis, quàm cordati militis fungens officio. Cum
enim fortè copia illa in quibus ipse erat, quodam
tempore Malchino Brandenburgum versus movis-
sent, ipseq; metueret, ne quid de oppido, quod tamen
tum factum non fuit, consuleretur grauius, cum suis
in vicino cœnobio Broda, voluntate magistri equi-
tum substitit. Nam neq; locum in scio illo deserere
honestè poterat, neq; patriam matrem omnium san-
ctissimam impiè sibi violandam putabat. Intelli-
gebat enim, nihil magis ab officio boni esse alienum,
quàm ei, cui, ut sapientes docent, non postremam
ortus nostri partem debemus, vim aut iniuriam
aliquam inferre. Secus hodiè faciunt multi, qui præ-
C postera

postera quadam lucri cupiditate manus impias
etiam cum hostibus imperij coniungunt. Atque
bellis hisce militibus debemus scilicet, quòd milita-
ris Germanorum disciplina, & peculiariter ab ipsis
inuenta armorum genera, paulatim ad gentes bar-
baras transferuntur, magno cum plurimorum &
pessimo quoque publico. Sed queri ea de re intelligen-
tes possint facilius, quàm parricidis persuadere, ut
ab officio non discedant. Sed ad rem reuertendum
est. Cum ergo sedata illa esset, quæ tum inter prin-
cipes Megapolenses erat commotiuncula, & Ele-
ctor Mauritius magna auctoritatis & fortitudi-
nis princeps, aduersus capitalem illum Christiani
nominis hostem, qui tum ceruicibus & libertati
Germaniæ imminebat, expeditionem susciperet,
ipse quoque unà militatum in Vngariam abiit, dex-
tra sibi & rem simul & gloriam pariens.

Neque enim amplius ut gregarius aliquis eques
erat, sed iam tum ordines ducere incipiebat. Etenim,
cum à natura multis egregijs esset ornatus dotibus,
& ad has iam usus & experientia accederet, eam
de se apud belli duces concitauerat consilij & forti-
tudinis opinionem, ut & de summa rerum cupidè
cum eo conferrent, & industria ac strenuitati eius
nihil non committendum putarent. Ad quacun-
que ergo castra venisset, facile plurimum sibi & di-
gnita-

gnitatis & honoris inueniebat. Fingit enim vir-
tus fortunam, & ipsa sibi, ut Synesius inquit, pro-
speritatis causa est: cuius rei exempla non queritis,
& proferre esset facile. Ex Pannonia domum
reuersus in Galliam concessit, ubi tum in maximis
istis regni illius motibus egregia eius fuit opera, ut
& ob virtutem praefecti equitum legatus factus sit.
Eodem functus est munere cum secundo in Gallia
militaret. Tandem cum laborum belli, quos grauif-
simos esse apud omnes constat, pertusus esset, annisq;
& corpore, fieret grauior, otio sese priuato addixit:
quamuis illi otioso esse non admodum diu licuerit.
Statim enim in operosum, sed fructuosum tamen
patria coniectus est negotium; inuitus ille quidem,
sed ita tamen, ut qui sciret, & huius viro bono non
esse declinandam procuracionem, si praesertim ita
usus postulet, & quis eum cum optimo publico, lau-
de propria, ac suorum ornamento obire possit; id
quod in procliui Christophoro erat. In ordinem er-
go Senatorium magno omnium applausu primum
adscitus, mox uniuersis approbantibus CON-
SVL huius Reipub. declaratus est anno 1578.
quem quidem locum ita perpetuo est tutatus, ut fa-
cile appareret, quo animo ad Rempub. accessisset;
non inani quadam ambitione ut multi, quos popu-
laris honoris stimulat auuiditas; neq; sui spe com-
C 2 mo-

modi, quod respiciunt, fuci Rerumpub. sed nu-
da & sola benemerendi de multis voluntate.
Cumq; hoc animo perpetuò esset, facile multos sui
studiosos & amatores inueniebat: præterquam
quod aliàs ijs instructus erat dotibus, quæ in viro
politico conspici & cum primis lucere debent. Re-
quirunt autem sapientes in bono Reipub. modera-
tore, ut omnes muneris sui partes rectè intelligat,
politiarum formas cognitas habeat, bonas à vitio-
sis dignoscat, quæ quibus constituentur ac dissol-
uantur sciat. Prorsus enim virum politicum, siue
doctrina, siue longo rerum usu, nosse oportet, quid,
quando, quo loco, apud quos, quo pacto, & quam-
obrem dicendum, statuendum, faciendumue sit:
quid pace, quid bello, quid in otio, quid in negotio,
quid domi, quid foris fieri oporteat: quid iuueni,
quid seni, quid æqualibus, quid subditis, quid ami-
co, quid inimico tribuendum sit. Deniq; archite-
ctus quidam esse debet salutis omnium, & totum
ciuitatis corpus animo complecti, & formare. Ve-
rum hæc tamen sola sibi ad rectè tenendum imperij
clauum non sufficit scientia, sed famula atq; admi-
nistra opus habet eloquentia, quæ huius archite-
ctricis interpretis est, & quædam internuncia:
quamuis ea ipsa suis interdum limitibus egressa,
ipsius domina & solium ambitiosè conscendat. Secan-
da

da itaq; politici viri virtus est, ut quæ vel ipse in
usus publicos consilia inuenerit, vel ab alijs rectè
tradita acceperit, ea possit oratione, si non prorsus
exquisita, saltem non indiserta, aut omnino ieiuna
explicare, cumq; auctoritate quos velit in senten-
tiam suam perducere possit. Cæterum etsi quis quæ
ad Remp. pertinent præclare intelligat: oratione
præterea quoties opus est diserta uti possit: tamen
neq; sic politici, de quo dicimus, personam sustinere
queat; nisi idem etiam sit amans patriæ, & sanctâ
illam nutriculam ea complectatur pietate, ut non
modo rem privatam & quantumuis magna com-
moda præ illius caritate negligere, sed & vitam,
si opus sit, pro salute eius profundere non dubitet:
quo qui animo sit; is si usus postulet, quouis tempo-
re, loco, & aduersus quosuis, qui vim illi allaturi
sint, consultabit, dicet, faciet: nullas deniq; cuius-
quam refugiet inimicitias: modo et sic patriæ salu-
tem redimere ac tueri possit. Hinc in omnium ad-
huc ore est nobilis illa Epaminondæ Thebani vox,
ad quem cum aliquando Diomedon Artaxerxis
regis Persici legatus venisset, magnamq; vim auri
offerens integritatem eius expugnare conaretur:
Nihil est, inquit, opus pecunia. Nam si ea rex
vult, quæ Thebanis sunt utilia, gratis facere sum
paratus: sin autem contraria, non habet auri
atq;

atq; argenti satis. Namq; ego orbis terrarum di-
uitias accipere nolim pro patria caritate. Addi-
ditq; paucis interiectis: Te, qui me incognitum
tentasti tuiq; similem existimasti, non miror, tibi
ignosco: Sed egredere properè, ne alios corrumpas,
cum me non potueris. De M. Tullio longum
foret, si dicere coner. Is enim eo fuit in patriam,
quamuis multis modis erga ipsum ingratus, amo-
re, ut inimici quoq; illius testari id ipsum sint soliti.
Cum enim aliquando adolescens quidam Roma-
nus aliquid forte librorum Ciceronis gestaret, &
viso Augusto, quem inimicum ei sciret, codicem in
sinum reconderet, animaduertens id Augustus,
confide ait: & librum è sinu eius prolatum inspi-
ciens, iterumq; clausum iuueni restituens: Elo-
quens ait, hic vir erat, & amans patriæ. Omnes
vero has quas dixi, politici viri virtutes, pecuniæ
fœdat & euertit insana cupiditas. Oportet itaque
eum, qui in puppi gubernaculum dirigit, cauere, ne
lucro pareat, patiaturq; sibi auri fulgore oculos
præstringi, ut à recto iustitiæ tramite deflectat, aut
alioquin rempub. quæstui habeat: qua clade hodie
omnia fere regna & politia laborant, dum, qui ara-
rij opes augere & rempub. sartam tectam præstare
debebant, omnia domum suam conuerrunt, parum
interim solliciti, quam benè constitutum posteris im-
perium

perium relinquunt; quæne ipsi siue fama sint, siue
conscientia: quarum hac tamen attendenda fuerat
potissimum, utpote quæ falli nunquam potest, cum
fama indignissimis sæpe gloriam vendicat. In
Christophoro autem, uti scitis, hæ ipsa politici viri
virtutes, atq; adeo quidem eximia, ut quam in eo
potissimum mirareris, non facile statueres. Ad
rempub. sane quæ spectant egregie callebat, eamque
moderari recte poterat. In consilijs ea erat sagaci-
tate & perspicacia, ut etiam, quæ tu difficilima pu-
tares, explicaret facile & sine negotio. Nam & de
presentibus, ut Thucydides loquitur, verissime in-
dicabat, & de futuris prudentissime conijciebat:
quò fiebat etiam, ut si qua res deliberanda incide-
ret grauior, alij cupide sententiam eius audirent,
& auditam sequerentur, utpote ex prudenti profe-
ctam animo, & à qua non abesset sincera, quam
in multis, desideres, beneuolentia. Perpetuò autem
in ore habebat & re ipsa exercebat quoque, tam à
Graecis quam Latinis auctoribus celebratum ver-
bum quo, quæ facienda sunt diu apud animum ex-
pendere & maturo consilio satis deliberata celeri-
ter perficere, iubemur. Sic enim Aristoteles in Ethi-
cis: *πρῶτον μὲν δὲ τὰ βουλευθέντα ταχὺ, βουλευθέν δὲ βραδέως.*
Id quod Sallustius in Catilinaria sic expressit:
Priusquam incipias consulto, ubi consulueris ma-
ture

turè factò opus est. Nihil ergo Zitenius temerè,
nihil precipitanter agebat, sed & in consilio capien-
do circumspectus, & in capto exequendo acer erat
ipsemet, & alios esse volebat. Apud collegas au-
ctoritate valebat plurimum, & maxima erat apud
populum gratia. Filios humanitate & officijs ca-
piebat, hunc consilio quo vellet (volebat autem, non
nisi ad optima) ducere solebat. Nouerat enim,
quod paucis datum est, inconstantem illam &
multorum caput beluam ita tractare, ut &
egregiè illi carus esset, et ipsa eum tamen reueretur
maximè. Neq; vero domi solum tanta eius erat
existimatio, sed & passim inter æquales suos viros
nobiles primæ ipsi partes deferebantur; adeo, ut si
qua inter eos lis exorta fuisset grauior, hunc sibi ab
illustrissimo principe arbitrum & disceptatorem
causæ dari peterent. Cum enim moderato admo-
dum esset animo, & gratia atq; auctoritate pluri-
mum valeret, & quis litem conditionibus dirimere
poterat, animosq; distractos in pristinam reducere
gratiam: qua in re plus sepe momenti est positum,
quam etiam in exquisita iuris scientia. Etenim
utut hæc per se bona & utilis sit, tamen si quid for-
te leges alterutri parti, quod fieri omnino oportet,
ubi duo litigant, adimant, in mutua homines ma-
gis exardescunt odia; cum contra qui gratia rem
transi-

transfigit, sanet quidquid est vulnerum, suspicio-
nis ac malevolentia. Huius rei artifex erat egre-
gius, neq; minus diserta oratione uti valebat. Po-
terat enim de re quam intelligeret, non solum pru-
denter, ut homo longo usu rerum edoctus, sed et
perspicue, ornatè et cum dignitate quadam dicere,
naturalium non destitente facundia. Itaq; quo-
ties et apud quos verba faceret, omnium in se con-
uertebat oculos auresq;. Et quamuis eius sic satis
neruorum haberet oratio, ubi præsertim de grauibus
diceret rebus, tamen etiam heroica illa, vultus gra-
uitas, vocis constantia, suauitas pronunciationis,
temperatus oculorum totiusq; corporis motus, pluri-
mum eius orationi dignitatis addebat. Ingenio au-
tem cum valeret plurimum et celeres essent animi
ipsius motus, iocos promptissime et crebro mouebat,
non tamen spurcos, quod scurrarum est, neq; cum
aliorum coniunctos iniuria, sed elegantes, subtiles,
facetos, qui non modo neminem contumeliose læde-
rent, sed singulari quoq; voluptate audientes per-
funderent. Debent enim, ut sapientum quidam
dixit, ioci non esse similes caninis, sed ouicularum
morsibus. Intelligebat hoc ut homo benè moratus
Zitenius: et ut eiusmodi lepidis et concinnis sa-
libus mirum in modum delectabatur, ita à mali-
gnis et dentatis, de quibus dixi iocis in vniuersum
D absti-

abstinebat: quæ cum vobis omnibus notissima sint,
longior hic nō ero. Patriam porro suam ex sapientia
præcepto eo prosequatur amore, ut ne liberi quidē
matrem maiori studio & diligentia colere possint.
Id vero vel hinc patebat maximè, quod iura & pri-
uilegia constanter tuebatur civitatis, neq; sibi ab ijs,
quæ à maioribus rectè tradita accepisset, latum un-
guem discedendū putabat: quo nomine etiam eorum
qui premendis et conculcandis civitatibus principū
gratiam querunt, invidiam, quam tamen ille tanti
non faciebat, effugere non potuit. Iuventutem tene-
ram & in usus Reipub. succrescentem rectè institui
volebat, ~~non tetrica vlla & morosa,~~ sed educari li-
beraliter. Probabat autem cum primis ea de re
Comici iudicium, qui pudore & liberalitate pueros
in officio continere, satius esse autumat, quàm alieno
metu; immo toto eos cælo errare dicit, qui imperium
gravius aut stabilius esse credunt, vi quod fit quàm
quod amicitia adiungitur: quandoquidem malo
coactus qui suum officium facit, dum id rescitum iri
credit (utar enim poetæ verbis) tantisper cauet: Si
sperat fore clam, rursus ad ingenium redit. Contrà,
quem beneficio adiungas, ille ex animo facit, studet
par referre: deniq; hoc operam dat, ut præsens ab-
sens idem sit. Quis enim nisi plane servili ingenio
natus, verberibus potius, quàm ratione & gratia
ad

ad officium adigi malit. Itaque rectè sanè Fabius
ille Maximus absurdum esse putavit, si, qui equos
aut canes tractant, cura, consuetudine, & nutrica-
tione potius, quam flagellis aut catenis feritatem
ac rabiem bestiarum mitigant; at qui hominibus
praefectus sit non gratia & mansuetudine ut pluri-
mum correctionem instituat; verum multo agat
cum illis asperius, magisq; violentè, quàm cum fi-
cibus, piris & oleis silvestribus agricola, qui tran-
spositionis & insitionis cura, eas in veras & oleas,
& puros, & ficus mansuefacere & cicurare solent.
Idem inquam erat Zitenij de formanda pueritia
iudicium sanū illud quidem: et si fortè hoc non aequè
omnes probent. Sunt enim qui vel ipsi aliter educati,
vel in alijs educandis diversam ratiōnē secuti sint,
qui in illa semel concepta, pænè dixerim adnata
ipsis opinione non solum perseverant ipsimet, sed &
alijs sequendam obtrudunt; adeo quidem, ut si quis
rationes contra adferat, statim illi disciplinam tolli,
nequitia fenestram aperiri clamitent, & si qua pra-
eterea sunt, quæ specioso aures implent strepitu. Ve-
rum hos ille non morabatur, uti neq; audiendos esse
censent, qui vere iudicant. Nunquid ergo ἀναγωγία
inquires & laxam illam probabat licentiam? Mi-
nime vero. Disciplinam enim non modo non ab-
ijciendam, sed utraq; manu tenendam censebat:

Verum ingenuam & liberalem: Liberalem autem
intellige, quæ neq; ad delicta adolescentia, quæ va-
ria sunt, conniveat, aut dissimulando ijs fœnitum
addat; neq; in corripiendo morosa aut crudelis ex-
istat. Aliud enim est cum moderatione coniuncta
seueritas, aliud truculentia & plagositas, quod qui
non intelligit, tantum abest, ut verè hic iudicet, ut
nihil potius iudicare existimandus sit. Longior for-
tè in his sum, quàm necesse erat; exponendum tamen
utiq; fuit, quàm Zitenius noster in re tam necessa-
ria & in qua, si recte administratur, non postrema
Reipub. felicitas consistit, sollicitus fuerit. quò & il-
lud spectat, quod cum prudentiss. huius oppidi sena-
tus de noua & commodiore schola instauranda de-
liberaret, & aream hanc, una cum horto, qui adia-
cet amplissimo, ære publico emptam, vsui isti dicare
statuisset, ipse cum primis consilium illud adiunxit,
& ne quid rem tanti momenti impediret, ultro &
liberaliter de suis facultatibus, summam non con-
temnendam contulit, semperq; auctor fuit, ut qui
iuuentutem rectè erudire possent, conducerentur, &
conducti haberentur, non ut passim fit, sordidè, sed
quantum eius fieri posset liberalissimè: Intelligebat
enim, quantum virtus ea si contrahatur splendoris
amittat, quamq; publicè profit, ut qui puerorum
animos cum laude expoliunt, mercede honesta, debi-
taq;

taq; grauissimorum laborum compensatione ad
deuorandas eas molestias inuidentur. Sed venia-
mus ad alia. Turpem esse in politico viro immode-
ratam pecunie cupiditatem supra sententia sapien-
tum diximus: neq; quisquam aliter pronunciat.
Alienus ergo Zitenius erat ab omni aucupatione
lucelli, sui sine sordibus seruans, de eodem sine pro-
fusione liberalis, magnificus etiam, ubi id rem po-
stulare iudicasset. In primis vero publica bona re-
ligiosa fide tractanda putabat, neq; ullo pacto in
priuatos ea conuertenda usus. *δωροδοκία* magistra-
tui non solum fadam at turpem, sed ut iniusti abie-
ctiq; animi notam prorsus auersabatur, indignum
iudicans, ut quem nulla vis, periculum, metus, odi-
um, ira, misericordia aut amor à recta iustitiæ nor-
ma auertere debeat, is se exiguo ære & paucis nu-
mulis expugnari sinat. Quin suas opes ipse prome-
bat, neq; sibi viuens sordide, & de sua copia deri-
uans in egentiores quantum satis esset: atq; etiam-
num, quamuis è viuis sublatus, benefacere non de-
sinit. Testamento enim multo ante mortem facto,
liberalitatis sua fontem perennem fecit: neq; obstrue-
tur ille, quoad publica salua erunt. Præterquam
enim quod in usus diuinos aliqua largitus est, fru-
untur eius munificentia pauperes, xenodochia, &
præterea etiam tenuiorum hominum filia nubiles,

quarum, quæ probæ fuerint, commodis benignè pro-
spexit. Iis virtutibus eoq; animo cum esset, dignum
quoq; tali vita vitæ exitum inuenit. Quartanam
trium mensium grauem patienter tulit: cumq; tan-
dem morbum ingrauescere & vires penè prostratas
esse sentiret, omnibus caducis rebus relictis, totum
se ad speratam ex hac vita migrationem compone-
bat. Spe igitur, animiq; oculis in unicū seruatorem
defixis spiritū suum placidissimè reddidit anno post
partum virginis salutiferum 1584. III. Non. Ia-
nuarij: ætatis vero suæ LII. et consulatus VI. Pla-
cide autem è vita eum migrasse dico; quòd eum de-
cedere vix quisquam eorum, qui adstabant animad-
uerterat: ita ut verè non cruciatus, sed somnus fue-
rit mors illa, quam ita in vulgo appellamus: cum
potius sit calamitatum omnium finis & ad beatio-
rem vitam transitus. Atq; hæc de optimi & præ-
stantissimi viri domini Christophori Zitenij lau-
dibus delibare hoc tempore volui: non quòd eas
oratione me affecuturum confiderem, sed ut, quod o-
mnibus bonis sui reliquit desiderium, id non mi-
nus altè meo pectori insedisse ostenderem, &
debitam eius in me beneuolentiæ per-
soluerem præmium.

MEMORIAE EIVSDEM
CARMEN BALTH. CAM.

Pro dolor, & nostræ fulcrum urbis, nomine ab
Gaudentis veteri Brenno, Zitenius heros (ipso
Parcarum expertus rabiem iam concidit? omnes
Quod deflent Musæ, Phœbus quodq; improbat ipse.
Namq; audire mihi visus sum, voce minaci
Increpitasse deas, arcumq; intendere fortem.
Et causa est: etenim vera virtutis amator
Hic fuit eximius, constans, gravitate suavis,
Pacis amans, bellignarus. quid? quod sapienti
Nestor consilio, facundo Tullius ore
Audiit. Hic, inquam, nunquam visendus ab ullo,
Occidit, & quem sex præclare rexerat annos
Clavum urbis totos medio in discrimine, cunctas
Febrili exhaustus vires ardore, reliquit.

Exanimem luget Themidis legumq; sacerdos
Heinius, egregio hoc orbatu fratre, peremptum
Ægra animis plorat soror, ipsa oblita suorum
Atq; sui, siccis nec quisquam est vspiam ocellis.
Cognati, affines, & amici, curia, ciues
Certatim indulgent lachrymis, schola mœsta patro-
Nunc desiderat. haud etenim mollitur amaro (nā
Trux Lachesis fletu. Et quando Zitenius ipse
Nullius expectat lachrymas (namq; inter olympi
Cultores genios fruitur iam pace, frequenti

Quam

Quam toties gemitu in viuis optare solebat)
Mens quia caelestis caelo iam reddita, corpus
Terrenum matri terra reddamus, ad astra
Tollentes animos. quid enim vita hac? leuis vnbra
Et labor, & luctus, mors deniq; qui bene mundo
Cedit, is aeternum viuit: quis cedere mundo
Addubitet, cui sit concessum viuere caelo?

INSCRIPTIO MONV- MENTI.

QVem magis extento fuerat fas viuere seculo
Christophorus tegitur terra hac Zitenius, ortus
Nobilis illustri, qui dextra clarus ad Oeni
Non tantum pontem fuit olim: aet tot superatis
Teutonia bellis, rapidum quoq; cessit ad Istrum
Christiadum pugnans contra hostem fortiter: unde
Munera magna gerens, Gallos bis strenuus acres
Accessit: Tandem plenis maturior annis
Se totum addixit patriae, primumq; senator
Est designatus: dehinc quod grauis esset, & acri
Ingemo, prudens, constans facundus, & alto
Pectore magnanimus, consul delectus habenas
Sex annis rexit patriae: Nunc carcere liber
Terreno ducit caelestis gaudia vita,
Gaudia praesenti non visa, aut cognita mundo.

B. C.

153456

ULB Halle 3
002 677 407

VD 77

omnibus. Sanctus sanctus. *In diebus illis*

Qommunicantes et noctem ut dicitur
sacratissimam celebrantes. qua bea-
tissime intemerata virginitas. huius mundi
salvatore. Sed et memoriam venerante-
mus eiusdem gloriose semp vir- ginis mar-
tris eiusdem dei et domini nostri ihesu christi. Sed et
torum apostolorum tuorum *In diebus illis*

Qommunicantes. et diem sacramentum celebra-
tes. quo unigenitus tuus in tua terra gloria. coele-
stis in veritate carnis nostre visibiliter carnaliter
apparuit. Sed et memoriam *In diebus illis*

Qommunicantes et diem sacramentum celebra-
tes. quo dominus noster ihesu christe pro nobis est
Sed et memoriam. **H**anc igitur oblationem

3.
DE LAVDIBVS
NOBILIS DN: CHRISTO
PHORI ZITENII.

BALTHASARIS CAMINÆI
ORATIO.

ROSTOCHII

Ex Officina Augustini Ferberi Iunioris.

Anno M. D. LXXXVIII.

